

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 25 ตุลาคม 2534

ควันทรงจากการประชุมธนาคารโลกและไอเอ็มเอฟ

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

การประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ครั้งที่ 46 ณ กรุงเทพฯ จบลงด้วยชัยชนะของประเทศไทย

ใครต่อใครบอกกับผมเช่นนี้

เจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีส่วนรับผิดชอบในการจัดงานนี้ แสดงความยินดีปราโมทย์ที่ได้รับคำสรรเสริญและยกยอปอปั้นว่าจัดการต้อนรับได้อย่างดีเยี่ยม คุณสุทธิ สิงห์เสนห์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แสดงความโลดโลดว่า ความสำเร็จในการจัดงานครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถและศักยภาพของประเทศไทยและคนไทย ในการจัดงานระดับโลก คุณสุทธิยังได้ประเมินผลประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับจากการจัดงานประชุมครั้งนี้ว่ามีอย่างน้อย 3 ด้าน ด้านแรกได้แก่ การประชาสัมพันธ์ประเทศไทย เพราะตลอดงานประชุมซึ่งครอบคลุมช่วงเวลาเกือบหนึ่งสัปดาห์ มีข่าวเกี่ยวกับการประชุมเผยแพร่ไปทั่วโลก เกือบทุกชั่วโมง ด้านที่สองได้แก่ การกระชับสายสัมพันธ์ระหว่างนายธนาคารไทยกับนายธนาคารต่างชาติ และด้านที่สามได้แก่ การเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของประเทศไทยในฐานะแหล่งการท่องเที่ยว (The Nation, October 18, 1991)

ความสำเร็จในการจัดการประชุมครั้งนี้ยังได้ช่วยเสริมบารมีทางการเมืองแก่นายอานันท์ ปันยารชุน และพลตรีจำลอง ศรีเมือง โดยเฉพาะอีกด้วย สุนทรพจน์และท่วงทีลีลาในการตอบคำถามผู้สื่อข่าวต่างประเทศของนายอานันท์ ซึ่งเต็มไปด้วยสาระ ไหวพริบและปฏิภาณ ได้ช่วยเสริมความโดดเด่นของนายอานันท์ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ชนิดที่หาผู้นำทางการเมืองของไทยคนใดเทียบเคียงได้ยาก นอกจากนี้ ความสำเร็จในการจัดการประชุมครั้งนี้ยังมีส่วนช่วยกรุยทางในการแสวงหาการยอมรับจากชุมชนระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหนามยอกอกผู้นำ รสช. หลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 อีกด้วย อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้กระแสการผลักดันให้นายอานันท์พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และกระแสการผลักดันให้ปรับคณะรัฐมนตรีอ่อนตัวลงตามลำดับ สำหรับพลตรีจำลองนั้น งานการประชุมครั้งนี้ได้ช่วยให้ท่านผู้นี้เผยแพร่โฉมหน้าเวทีการเมืองโลกเป็นครั้งแรก แต่ก็เป็นการปรากฏโฉมที่ไม่มี

บทบาทสำคัญใดๆ แม้ประธานธนาคารโลกจะกล่าวชมการจัดการจราจรในกรุงเทพฯเมื่อเข้าเยี่ยมคารวะ แต่คำชมนี้มีสมควรที่จะตกแก่กรุงเทพมหานครแม้แต่น้อย ข้อที่เป็นผลงานของกรุงเทพมหานคร แต่ประธานธนาคารโลกหาได้กล่าวชมไม่ ก็คือ ความสามารถของพลตรีจำลอง ในการปะหน้าทาแป้งมิให้กรุงเทพฯขรุขระด้วยหาบเร่แผงลอย ไม่เฉพาะแต่บริเวณใกล้เคียง ศูนย์การประชุมแห่งชาติ หากยังคลุมถึงบริเวณโรงแรมที่ผู้เข้าประชุมพักอาศัยอีกด้วย

โรงแรมและธุรกิจการท่องเที่ยวนับเป็นธุรกิจที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการประชุมระดับโลกครั้งนี้ แต่ผลประโยชน์ที่ได้ดูเหมือนจะไม่ทัดเทียมกัน หนังสือพิมพ์บางฉบับ รายงานว่า ผู้เข้าร่วมประชุมจองห้องพักโรงแรมไว้ 5,795 ห้อง แต่บอกลีก 1,087 ห้อง นอกจากนี้ยังมีการย้ายโรงแรมเมื่อเดินทางมาถึง โดยผู้สื่อข่าวย้ายไปอยู่โรงแรมราคาถูก ส่วนนายธนาคารย้ายไปสู่โรงแรมระดับซูเปอร์เดอลักซ์ (*The Nation*, October 19, 1991)

ธนาคารพาณิชย์พยายามเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการประชุมระดับโลกครั้งนี้ อย่างเต็มที่ หลายต่อหลายธนาคารพยายามแย่งชิงนายธนาคารต่างชาติเพื่อให้นำรับเลี้ยงธนาคารกรุงเทพเตรียมการจัดเลี้ยงนี้ถึง 2 ปี ดังนั้น จึงปฏิเสธที่จะจัดเลี้ยงร่วมในนามสมาคมธนาคารไทย นายธนาคารไทยยอมรับนโยบายการแข่งขันเสรีในการแย่งชิงลูกค้ามารับเลี้ยง อันเป็นเหตุให้สมาคมธนาคารไทยไม่สามารถจัดงานเลี้ยงนายธนาคารต่างชาติได้ นับเป็นเรื่องเสียหายอย่างยิ่ง (*ข่าวพิเศษ* ฉบับวันที่ 14-20 ตุลาคม 2534) ผมไม่ค่อยประหลาดใจที่นายธนาคารไทยวิ่งไล่แจกอาหารให้เศรษฐกิจต่างดาว แต่ไม่เคยคิดไล่แจกอาหารแก่ยาจกไทย

กลุ่มธุรกิจบ้านฉาง โดย NCC Management and Development Co. ซึ่งบริหารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ในช่วงการประชุมนี้ คาดว่าจะได้ต่อสัญญาการบริหารศูนย์การประชุมแห่งนี้ต่อไปอีก 5 ปี เพราะผลการดำเนินงานเป็นที่พอใจของทางราชการ หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ* ฉบับวันที่ 18 ตุลาคม 2534 รายงานว่า ในระหว่างการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมดื่มกาแฟประมาณ 100,000 ถ้วย รับประทานฮอตดอก 100,000 ชิ้น และแซนด์วิช 3,600 ชิ้น ในแต่ละวันต้องบริการเครื่องดื่มประเภทซอฟต์ดริง 12,000-15,000 ถ้วย และน้ำแข็งวันละ 3,000 กิโลกรัม ในการนี้ต้องใช้รถสิบล้อขนอาหารวันละ 12 เที่ยว ทางราชการอ้างว่า มีผู้เข้าร่วมประชุม 14,414 คน โดยที่มีผู้สื่อข่าวมารายงานข่าว 1,737 คน (*The Nation*, October 18, 1991)

การประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ปีนี้ได้ผลลาภุภะพยากรณ์ของมนุษย์โลกไปเป็นจำนวนหาน้อยไม่ ความยิ่งใหญ่ของงานประชุมดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงอหังการของระบบทุนนิยมโลกซึ่งนับว่ามีแต่

จะมีมากขึ้น เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงว่า จำนวนประเทศสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศ ทั้งสองนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การผลาญทรัพยากรของมนุษยโลกจากการจัดงานประชุมประจำปี ย่อมเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ผมไม่ผู้เห็นด้วยกับพฤติกรรมการผลาญทรัพยากรดังกล่าวนี้ ผมมีความเห็นว่า ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศในฐานะที่เป็น "โลกบาล" น่าจะทำตัวให้เป็นตัวอย่าง ด้วยการลดการล้างผลาญทรัพยากรการจัดงานประชุมประจำปี ให้มีขนาดเล็กกลง และลดความโอฬารอลังการจากระดับที่เป็นอยู่ โดยที่ในขณะเดียวกัน ก็ผันทรัพยากรที่เคยใช้อย่างฟุ่มเฟือยไปช่วยเหลือประชากรที่อดอยากหิวโหยในอัฟริกาและ ส่วนอื่นๆของโลก น่าจะเป็นพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างขององค์กรที่อ้างว่ายึดถือปรัชญา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ทุกวันนี้ การประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการธนาคารโลกและกองทุนการเงิน ระหว่างประเทศกลายเป็นเวทีสำหรับโฆษณายุทธศาสตร์การพัฒนาแบบทุนนิยมที่เน้นเป้าหมาย การจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ในการประชุม ปีนี้ไทยได้ กลายเป็นตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าว นี้ โดยที่มิได้มีการเอ่ยอ้างถึงภาวะทุกข์เข็ญของราษฎรไทยจำนวนมาก และปัญหานานัปการ ที่เกิดจากการเลือกเส้นทางการพัฒนานี้ ผมจึงอดรู้สึกสยดสยองมิได้เมื่อเลขาธิการสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอตัวที่จะถ่ายทอด "ยุทธศาสตร์การ พัฒนาแบบสยาม" ให้แก่ ประเทศด้อยพัฒนาในโลกที่สี่ (*The Nation World Bank/IMF News*, October 17,1991) อย่างไรก็ตาม การจัดการประชุม "เวทีชาวบ้าน" (People's Forum) ของ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ซึ่งมีขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับการประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการ ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศช่วยให้เราเห็นภาพลักษณะที่รอบด้านมากขึ้นของ "ยุทธศาสตร์การ พัฒนาแบบสยาม"

ในขณะที่ใครต่อใครพากันชื่นชมกับความสำเร็จในการจัดงานระดับโลกครั้งนี้ ผู้คนจำนวนไม่น้อยได้ประยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รวมทั้งตัวผมด้วย ซึ่งได้หยุดงานโดยที่ยัง ได้รับเงินเดือน แต่ยังมีผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้รับภาระสังคมบางส่วนในการจัดงานระดับโลก ครั้งนี้ โดยที่รัฐบาลมิได้คิดหาทางชดเชยให้ คนกลุ่มนี้ได้แก่ พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอย กรุงเทพมหานครได้ห้ามมิให้มีหาบเร่แผงลอยในบริเวณใกล้เคียงกับศูนย์การประชุมแห่งชาติ สิริกิติ์และบริเวณโรงแรมที่ผู้เข้าประชุมพักอาศัย ซึ่งครอบคลุมเขตคลองเตย บางรัก สีลม สาทร และสุขุมวิทหน้า โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ (*ประชาชาติธุรกิจ* ฉบับวันที่ 13-16 ตุลาคม 2534) พ่อค้าขายขนมครกรายหนึ่งโอดครวญว่า ตนต้องหยุดขายของเพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ แต่เมื่อตน ต้องอดตายแล้ว ประเทศชาติจะช่วยอะไรได้บ้าง (*The Nation*, October 11,1991) นอกจากนี้

กรุงเทพมหานครยังได้ปิดประตูระบายน้ำคลองตันเพื่อป้องกันน้ำท่วม ยังผลให้มีโอกาสสัญจรทางเรือในคลองแสนแสบได้ (มติชน ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม 2534)

ตลอดระยะเวลาที่มีการประชุมสภาผู้ว่าการธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศครั้งนี้ ผมคิดถึงคนอยู่ 2 คน คนแรกคือ นายประมวล สภาวสุ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจสร้างศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ แทนที่จะใช้โรงแรมเซ็นทรัลพลาซาเป็นที่ประชุม การตัดสินใจดังกล่าวนี้นับเป็นการกระทำที่กล้าหาญชาญชัย ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง นำเสียดายที่รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ใจไม่กว้างพอที่จะเชิญนายประมวลเข้าร่วมงานด้วย คนที่สองที่ผมคิดถึงก็คือ นายแฮร์รี เดกซ์เตอร์ ไวท์ (Harry Dexter White) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังอเมริกันในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นวิศวกรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสถาปนาธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงประวัติองค์การระหว่างประเทศทั้งสองนี้ ผมพยายามสดับตรับฟังว่าจะมีการเอ่ยอ้างถึงนายไวท์หรือไม่ ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงแต่ประการใด นายไวท์ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2491 ในขณะที่กำลังถูกสอบสวนในข้อหาเป็นสายลับคอมมิวนิสต์รัสเซีย